

Презентація покажчика «Вістник. Місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя. 1933–1939»

Презентація нової книги – урочиста, святкова подія. Однак 8 жовтня 2002 р. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського вона була, з об'єктивних причин, суміщена з вечором пам'яті відомого українського бібліографа, громадського діяча Богдана Дмитровича Ясінського. Влітку нинішнього року він пішов із життя, коли приїхав до Києва завершувати роботу над систематичним покажчиком «Вістника»¹.

Протягом останніх кількох років, переважно у позаробочий час, зав. відділу довідково-бібліографічного обслуговування НБУВ, канд. іст. наук. Т. В. Добко та Б. Д. Ясінський (відповідальний за україніку у Бібліотеці Конгресу США) спільно готували видання. Було опрацьовано тисячі бібліографічних карток, відшукано, проаналізовано значний науково-допоміжний, довідковий матеріал.

Основна частина покажчика відображає матеріали «Вістника», представлені за систематичним принципом. Розкриттю змісту часопису сприяють допоміжні покажчики: іменний, псевдонімів і криптонімів, назв поетичних творів, перелік книжок «Книгозбірні Вістника».

Завдячуючи фінансовій допомозі Фонду імені Ксені Кальмук при НТШ Америки покажчик зміг побачити світ. Не можна не віддати належне керівництву цієї організації, що зрозуміла важливість наукової роботи й підтримала ініціативу її видання, на чому наголосив генеральний директор НБУВ, академік НАН України

Учасники презентації: М. Ясінська-Мурована, І. Ясінська-Грейвз, М. Ясінська-Кривуцька, М. Горинь

О. С. Онищенко, відкриваючи презентацію. На ній були присутні науковці, політики, викладачі вищих навчальних закладів, студенти, читачі та працівники бібліотек, представники громадських організацій, засобів масової інформації.

Професор О. С. Онищенко, науковий редактор видання, відзначив, що бібліографічний покажчик є результатом співпраці, творчих нау-

кових пошуків фахівців Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та Бібліотеки Конгресу США. Праця Тегяни Добко та Богдана Ясінського вводить у науковий обіг величезний масив інформації, що справить значний вплив на розвиток сучасної української гуманітарної галузі науки.

Промовець охарактеризував творчий доробок Богдана Ясінського, його життєвий і творчий шлях, громадську діяльність. Підкреслимо: ведучий одразу знайшов вірну тональність заходу і налаштував численну аудиторію (понад 300 людей) на дискусію, роздуми та щире спілкування. Богдан Ясінський – відомий бібліограф, громадський діяч української діаспори, педагог, просвітник, дослідник української книги, впродовж багатьох років був справжнім другом Національної бібліотеки, охоче та радо приїздив в Україну, ділився зі своїми колегами та однодумцями ідеями, планами та досягненнями.

Народився він 1 січня 1923 р. в Станиславі (тепер – Івано-Франківськ), помер 28 липня 2002 р. у Києві, похований в Івано-Франківську. Б. Ясінський закінчив початкову школу й гімназію в Станиславі, навчався в Українському Вільному Університеті в Мюнхені (1947–1949), отримав ступінь бакалавра в Джорджтаунському університеті (Вашингтон, 1962); з 1957 працював у Бібліотеці Конгресу США: 1970–1989 рр. – головою Відділу збереження й мікрофільмування; 1989–2001 рр. – відповідальним за україніку в Європейському відділі,

¹ Добко Т., Ясінський Б. Вістник. Місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя. 1933–1939: Сист. покажч. змісту / НАН України. Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського; Б-ка Конгресу США; Наук. т-во ім. Шевченка; Наук. ред. О. С. Онищенко. – Київ; Вашингтон; Нью-Йорк, 2002. – 340 с.

де опікувався розбудовою української колекції, поповненням її новими виданнями (українськими та іншими мовами про Україну), збереженням бібліотечних фондів, налагодженням книгообміну з тими книгозбірнями в західному світі, які мають великі зібрання українських видань, та з бібліотеками і науково-інформаційними установами України; чимало зусиль доклав для популяризації українського друкованого слова в Америці.

Широко відома громадська, просвітницька діяльність Богдана Ясінського. Він став учителювати у 1968 р., у 1974–1989 рр. обіймав посаду директора Школи українознавства у Вашингтоні, був віце-президентом «Товариства за Український Патріярхат» (1966–1967); головою Об'єднання українців Вашингтона (1964–1965, 1970–1972), головою Управи «Товариства українських бібліотекарів Америки», заступником редактора журналу «За Патріярхат» (1961–1965). За багатолітню віддану працю для української громади Вашингтона та його околиць у 1987 р. Богдана Ясінського визнано «Українцем року Вашингтона». Багато працював Б. Ясінський з колегами з України. Він автор публікацій на бібліотекознавчі, релігійні, громадські теми.

Тетяна Добко у своєму виступі зазначила, що «Вістник» відіграв велику роль у формуванні ідеології цілого покоління українців, їхнього світогляду, особливо молоді, на західноукраїнських землях, сприяв вихованню патріотизму, утвердженню національної ідеї. Річник, безумовно, заслуговує на об'єктивний історіографічний аналіз та всебічне вивчення. Головним редактором часопису був визначний політолог, публіцист, журналіст, ідеолог українського націоналізму Дмитро Донцов (1883–1973), головний редактор «Літературно-наукового вістника» (1922–1932). До цієї постаті порізно ставилися за його життя, неоднозначною є оцінка й нинішніх науковців. Досі недостатньо досліджено його діяльність, наукову та літературну спадщину. Бібліографічний покажчик змісту «Вістника» сприятиме об'єктивнішому висвітленню особистості Д. Донцова, розкриттю матеріалів часопису, науковому вивченню духовної спадщини українського народу.

Як зауважила доповідачка, з Б. Ясінським вони почали співпрацювати ще тоді, коли він завершував бібліографічний покажчик до «Літературно-наукового вістника»² – часопису, що передував «Вістнику». Богдан Дмитрович не тільки щедро ділився своїми знаннями, досвідом, а й не переставав учитися, пізнавати, експериментувати, творчо мислити. Саме тому укладачі виробили схему систематизації матеріалів «Вістника», що значно відрізняється від прийнятої у покажчику до «Літературно-наукового вістника». Нова модель максимально наближена до структури подання матеріалів у самому часописі. При виробленні схеми і визначенні методології подання матеріалів річника автори орієнтувалися насам-

перед на київські та львівські наукові школи у галузі підготовки бібліографії періодичних видань і намагалися зробити користування покажчиком зручним, дотриматися об'єктивності при відображенні змісту документів.

У ході роботи дослідники послуговувалися примірниками та мікрофільмами «Вістника», що зберігаються у фондах Бібліотеки Конгресу США, оригіналами, які становлять бібліографічну рідкість, копіями річника, переданими з приватної бібліотеки Богданом Ясінським до фондів НБУВ.

До виходу покажчика були причетні багато людей. Тетяна Добко висловила від авторів ширшу вдячність науковому редакторові видання академікові НАН України Олексію Онищенку, професорові Дмитру Штогрину (Іллінойський університет, США) за підтримку ідеї створення покажчика та поради щодо систематизації документів, рецензентам: докторові історичних наук, професорові Володимиру Омельчуку (НБУВ), докторові філологічних наук, професорові Сергію Квіту (Національний університет «Києво-Могилянська академія») за пропозиції та зауваження, висловлені під час роботи над покажчиком, зав. відділу наукової бібліографії Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаніка Луїзі Ільницькій та науковому співробітнику НБУВ Аллі Пановій за їхню допомогу при розкритті псевдонімів і криптонімів й бібліографічне редагування. Особлива вдячність науковому співробітнику НБУВ Галині Нежурбіді за забезпечення процесів автоматизації підготовки допоміжних покажчиків, науковому співробітнику НБУВ Миколі Воробєю за консультування з опису документів німецькою мовою, Тетяні Бессараб (Національний університет «Києво-Могилянська академія») за допомогу при роботі з французькими та польськими текстами, редакторів Надії Маслаковій і оператору комп'ютерного макетування Тетяні Павлюк за професіоналізм і творчий підхід до справи при підготовці оригінал-макету видання. Було відзначено керівника редакційно-видавничого центру НБУВ Олега Копотя за оперативний видрук книги. Красна подяка – Президії НТШ Америки в особі її голови Лариси Залеської-Онишкевич та голові Видавничої Комісії НТШ-А Марті Тарнавській за сприяння у виданні покажчика.

Проникливим був виступ голови Проводу ОУН, голови Правління Фондації ім. О. Ольжича Миколи Плав'юка. Підготовлений Т. Добко і Б. Ясінським бібліографічний покажчик, наголосив він, дасть змогу багатьом читачам в Україні і поза її межами ефективніше скористатися поданими у часописі матеріалами, які й нині не втратили актуальності і наукового значення, стане в пригоді науковцям, політологам, державним і громадським діячам, викладачам та студентам, молодим дослідниками, усім, хто цікавиться розвитком української історії і культури. Він відзначив великий вплив на українське суспільство не тільки «Вістника», а й нелегальної преси, що поширювалася в західних областях України у 20–40-х рр. ХХ ст., і наголосив на необхідності висвітлення усіх сторінок української історії.

² Ясінський Б. Літературно-науковий вістник: Покажчик змісту. Т. 1–109 (1898–1932). – Київ; Нью-Йорк: Смолоскип, 2000. – 544 с. (Записки Наукового товариства ім. Шевченка. Філол. секція; Т. 213).

Декан факультету соціальних наук і соціальних технологій НАУКМА **Сергій Квіт** відзначив роль непересячної особистості **Д. Донцова** у розвитку теорії українського націоналізму, вплив його ідей на українське суспільство в період між двома світовими війнами, які він поширював, зокрема, за допомогою «Вістника». Показчик дає можливість глибше вивчити і об'єктивно оцінити творчу спадщину **Д. Донцова**. Він підкреслив науковий підхід авторів показчика, а саме з'ясування історичного значення «Вістника» для свого часу і сьогодення, відзначив об'єктивність авторів праці.

Директора Книжкової палати України, академіка Міжнародної академії інформатики, д-ра техн. наук, професора **М. І. Сенченка** зв'язували з **Богданом Ясінським** не тільки багаторічні ділові, творчі стосунки, а й, попри значну різницю у віці, дружні, приятельські. **Микола Іванович** поділився з присутніми спогадами про старшого друга, відзначив його вагомий внесок в українську культуру, налагодження і розвиток книгообміну між установами та бібліотеками США й України, а також підкреслив актуальність видання показчика для українського суспільства.

Луїза Ільницька, зав. відділу наукової бібліографії Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України, голова Комісії з книгознавства та бібліографії НТШ у Львові, складність роботи, здійсненої укладачами зі систематизації матеріалів «Вістника», підкреслила вдалу структуру показчика, що всебічно розкриває зміст часопису. Вона зауважила, що це один з небагатьох показчиків періодичних видань, де розписано матеріали розділу «Хроніка» (аналогічний розділ є у показчику до часопису «Дзвони»), зміст його достатньо повно розкритий, анотації об'єктивні і виважені. На її думку, працю виконано на належному науковому та бібліографічному рівні.

Сергій Білокінь, д-р іст. наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту історії НАН України, відзначаючи високий професійний рівень підготовки показчика, його необхідності, наголосив, що ще багато періодичних видань України чекають на своїх дослідників. Він висловив думку про необхідність видання також і біобібліографічного показчика **Дмитра Донцова**.

Сергій Гальченко, директор Національного музею Т. Г. Шевченка, завідувач відділу рукописів Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, канд. філол. наук, привітав високе зібрання з виходом показчика, який, виконаний на належному фаховому рівні, дає друге життя донцовському «Вістнику», слугує об'єктивному висвітленню історії України. Він поділився з присутніми своїми спогадами про зустрічі з **Б. Ясінським** в Україні та США, відзначив його щирість, патріотизм, любов до книги.

Ірина Матяш, д-р іст. наук, директор Українського НДІ архівної справи та документознавства, привітала генерального директора НБУВ та авторів показчика з виходом у світ дуже корисного для суспільства видання. Вона відзначила високий професійний рівень видання, вдалу систематизацію матеріалів часопису, теле-

рантність і виваженість анотацій, а також те, що дане видання може слугувати взірцем підготовки інших таких видань.

Михайло Горинь, голова Української Всесвітньої Координаційної Ради, відомий політичний та громадський діяч, зауважив, що видання спільної праці фахівців НБУВ, Бібліотеки Конгресу США і НТШ – це великий успіх, і побажав науковцям нових творчих здобутків. Особлива цінність показчика, на його думку, полягає у тому, що він дає змогу широкій громадськості простежити інші неупереджені, не пов'язані з ідеологією марксизму-ленізму, погляди на події і факти з життя тогочасної України і справедливіше, достовірніше їх оцінити, що дуже важливо для розвитку історичної науки.

Наталія Шиманська, депутат Київради, член Національної делегації у Раді Європи, привітала науковців України і діаспори з виданням показчика, який є значним внеском у розвиток української духовності і культури.

Особливо зворушливими, емоційними, такими, що торкнулися струн душі кожного, хто знаходився у залі, були виступи членів родини **Богдана Дмитровича**, котрі, що вразило, спеціально приїхали в Київ, з-за океану, зі США. Їхнє високе, вишукане, піднесене літературне слово надовго запам'ятується всім присутнім.

Молодша сестра **Б. Ясінського Марія Ясінська-Мурована**, відома оперна співачка США, педагог, громадська діячка і меценат, розповіла про лихоліття Другої світової війни, що кинула їх у буревій вимушеної еміграції. **Марія Дмитрівна**, яка кохається в українській поезії та музиці, продекламувала уривки з віршів **Івана Франка** «Рефлексія» («Важке ярмо твоє, мій рідний краю...»). Палкі слова: «...одного лиш тобі благаю з неба, щоб з горя й голоду не бігли геть від тебе твої найкращії сини», – не могли залишити байдужими слухачів. Доля розкидала їхню родину. **Марія Ясінська-Мурована** у своїй промові підкреслила відданість бл. п. брата **Богдана** справі, його багатолітню безкорисливу працю у Бібліотеці Конгресу США. Ні відстань, ані стан здоров'я не зупиняли його, щоб дістати нові книги, доповнити українську колекцію Конгресової бібліотеки. На все життя вони з братом зберегли любов до України, ширили українське слово, культуру у світі.

Від **Ірини Ясінської-Грейвз**, доньки **Богдана Дмитровича**, присутні на вечорі дізналися про його нелегкий життєвий шлях. Попри певне матеріальне становище і досягнуті успіхи в роботі, країна, яка надала йому притулок після Другої світової війни, за що **Б. Ясінський** був їй дуже вдячний, не змогла заволодіти його серцем і душею. Він назавжди залишився щирим патріотом України. Цю любов прищепив своїм дітям, а також люблячим його учням школи українознавства у Вашингтоні, яку очолював упродовж багатьох років.

Марта Ясінська-Кривуцька, молодша донька **Богдана Дмитровича**, розповіла про працелюбність батька, а також про його доброту, легку вдачу, щиросердність. Вона висловила подяку всім, котрі в який-небудь спосіб співпрацювали з ним, а найбільше – академіку НАН

України Олексію Онищенко та пані Тетяні Добко, які завершили видання покажчика. «Відвідавши Україну вже не один раз, легко розумію, чому тата так сюда тягнуло. Щире і тепле українське серце, гостинність та віра у потенціал нашої батьківщини завжди залишаються як талісман для всіх українців у діаспорі», – підсумувала гостя.

Марта та Ірина подарували НБУВ збірку альманахів Українського Народного Союзу з особистої колекції батька та книжку Олелька Островського «Жовті води» (К., 1918), яка має печатку Української Дипломатичної місії у Вашингтоні, що свідчить про існування в США в 1919 р. Дипломатичної місії Української Народної Республіки.

Від голови НТШ Америки, д-ра філол. наук п. Лариси Залеської-Онишкевич надійшло факсом вітання Бібліотеці з нагоди виходу покажчика.

Вечір було завершено на ліричній ноті – виступом відомого київського бандуриста Ярослава Черногуза.

Тетяна ДОБКО,

канд. іст. наук, с. н. с., зав. відділу НБУВ,

Наталія СОЛОНСЬКА,

канд. іст. наук, с. н. с. НБУВ

© Т. В. Добко, 2002

© Н. Г. Солонська, 2002

Науковий бібліотечний форум у Криму

30 вересня – 5 жовтня 2002 р. у Криму відбулася IV Міжнародна конференція «Бібліотека – центр діалогу культур у поліетнічному суспільстві», що стала вже традиційною. Головним організатором цього наукового форуму виступила Республіканська кримськотатарська бібліотека ім. І. Гаспринського (Сімферополь). Співорганізатори – Бібліотечна Асамблея Євразії (БАЄ) (Москва), Фонд підтримки бібліотек Криму і Республіканська універсальна бібліотека ім. І. Франка (Сімферополь).

Місцем проведення основних заходів було обрано пансіонат «Затишок», розташований на узбережжі Чорного моря в селищі Піщане, Бахчисарайського району. Більш ніж 80 учасників конференції мали можливість проживати, харчуватися, брати участь у насиченій науковій та екскурсійній програмах завдяки допомозі спонсора – благодійного фонду «The Gladys Kriebel Delmas Foundation» (США). Оргкомітет очолив директор Республіканської кримськотатарської бібліотеки ім. І. Гаспринського Айдер Решатович Еміров.

Серед доповідей, заслуханих на пленарних засіданнях, інформативністю й актуальністю виділилися виступи канд. пед. наук, радника директора Російської державної бібліотеки, голови професійного бюро БАЄ Н. П. Ігумнової (Москва) «Особливості розвитку бібліотек СНД початку XXI століття в мультикультурному середовищі», канд. пед. наук, с. н. с. Російської національної бібліотеки Л. Д. Данильєнц (С.-Петербург) «Поліетнічний регіон: проблеми пошуку інтегративної ідеї», директора Маріупольської центральної міської бібліотеки Л. В. Гуркової «Бібліотеки і проблеми розвитку багатонаціональної культури», завідувача відділу національних літератур Російської національної бібліотеки О. С. Асватурова (С.-Петербург) «Досвід взаємодії відділу національних літератур РНБ із національно-культурними об'єднаннями С.-Петербурга і дипломатичних представництв суміжних країн».

2 і 3 жовтня відбулися виїзні засідання в Бахчисараї і Севастополі, що відбулися на базі міських бібліотек цих міст. Учасники конференції не тільки продуктивно поспілкувалися на професійні теми, ознайомилися з досвідом роботи кримських колег, але й оглянули Ханський палац-музей, Успенський монастир, побували на екскурсії у Херсонському історико-археологічному заповіднику, відвідали славетну панораму Ф. О. Рубо «Штурм Малахова кургану».

Серед повідомлень, що були виголошені на засіданнях у Бахчисараї та Севастополі, відзначимо дискусійну доповідь професора, д-ра філол. наук з Москви (Державний соціальний університет) М. В. Дьячкова «Проблема вибору алфавіту і сучасність», повідомлення головного фахівця з музеїв Міністерства культури Автономної Республіки Крим О. І. Гайворонського «Місія Товариства Ісуса в Бахчисараї у 1704–1740-х роках», директора Севастопольської ЦБС для дорослих Т. О. Ессіна «Взаємодія бібліотек і національно-культурних товариств», Ю. М. Лаптева (Сімферополь) «Етнографічний музей Криму як центр міжнаціонального спілкування і формування толерантності», головного бібліотекаря Російської державної бібліотеки О. В. Чебишевої (Москва) «Колекції видань кримськотатарської літератури у Російській державній бібліотеці».

У рамках конференції 4 жовтня відбулося засідання секції БАЄ, на якому виступили Н. П. Ігумнова (Москва), А. А. Непомнячий (Сімферополь), Т. М. Іскімджи (Кишинів), І. Б. Конопацький (Мінськ), О. П. Пирогова (Єкатеринбург), Т. О. Ессін (Севастополь), О. Ю. Кулікова (Брянськ) та інші фахівці-бібліотекознавці.

Щовечора учасників конференції чекала насичена концертна програма.

На заключному засіданні оргкомітету організатори відзначили необхідність надалі відмовитися від тривалих пленарних засідань з мішаною тематикою повідом-